

บทความวิชาการ
มาตรการทางกฎหมายในการบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครภายใต้
พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561
Legal Measures for the Budget Administration of Bangkok under the State
Fiscal and Financial Discipline Act, B.E. 2561 (2018)

วันที่รับบทความ (Received) : 29 กรกฎาคม 2568
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 14 กันยายน 2568
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 กันยายน 2568
วันที่ตีพิมพ์บทความ (Publish an article) : 30 กันยายน 2568

สุทธิชัย วีรกุลสุนทร¹

Suthichai Weevrakulsunthorn

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขากฎหมาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ถนนพหลโยธิน หลักกิโลเมตรที่ 55
ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
PhD student of the Doctor of Philosophy Program in Law,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi Campus,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
No. 79, Village No. 1, Phahonyothin Road, Kilometer 55
Lam Sai Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 13170

E-mail: suthichai.bkk@gmail.com

¹ ผู้เขียนหลัก (first author)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา มาตรการทางกฎหมายในการบริหารงบประมาณของ กรุงเทพมหานครภายใต้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 โดยเน้นการวิเคราะห์จาก เอกสารทางวิชาการ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจถึงกรอบกฎหมายที่กำหนดวินัย การเงินการคลัง ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนา เมืองหลวงและคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ได้สร้างกรอบและ มาตรฐานใหม่ในการบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบ พิเศษ โดยเน้นความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้กรุงเทพมหานครต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรและบริหารงบประมาณในหลายมิติ ทั้งด้าน โครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ และการตรวจสอบการใช้จ่าย เพื่อให้ สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า กรุงเทพมหานครควรพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณให้สอดคล้อง กับกรอบกฎหมายใหม่ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในทุกขั้นตอนของการ ดำเนินงาน ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรด้านการเงินการคลัง เพื่อให้การใช้งบประมาณมีความสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน นอกจากนี้ควรส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการตรวจสอบและกำหนดทิศทางการพัฒนา เพื่อให้ การบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบโจทย์ความเจริญเติบโตของเมือง อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: วินัยการเงินการคลัง; การบริหารงบประมาณ; กรุงเทพมหานคร; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This academic article aims to examine the legal measures governing the budget administration of the Bangkok Metropolitan Administration under the State Fiscal Discipline Act B.E. 2561 (2018). The study focuses on an analysis of academic documents, relevant laws, and regulations in order to understand the legal framework that establishes fiscal discipline, transparency, and efficiency in public expenditure, all of which directly affect the development of the capital city and the quality of life of Bangkok's residents.

The findings reveal that the State Fiscal Discipline Act B.E. 2561 (2018) has introduced a new framework and standards for budget management in Bangkok as a special form of local government. The Act emphasizes accountability, transparency, and efficient utilization of the budget. Consequently, the Bangkok Metropolitan Administration is required to adjust its methods of budget allocation and administration in multiple dimensions, including administrative structure, prioritization of projects, and expenditure oversight, to better address the needs and expectations of the public in an equitable and appropriate manner.

The study therefore suggests that the Bangkok Metropolitan Administration should enhance its budget management system in alignment with the new legal framework, with a strong emphasis on efficiency and transparency throughout all stages of implementation. Organizational restructuring and capacity building of financial and fiscal personnel should be undertaken to ensure balanced and optimal use of resources for the benefit of citizens. Furthermore, public participation and engagement of relevant stakeholders in monitoring and setting developmental directions should be promoted, thereby ensuring that Bangkok's budget administration is sustainable and responsive to the city's genuine growth and development.

Keywords : Fiscal Discipline; Budget Management; Bangkok Metropolitan Administration (BMA); Local Government Organization (LGO)

1. บทนำ

งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นแผนงานสำหรับประมาณการด้านรายรับ และรายจ่ายแสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดระยะเวลาเป็นปีงบประมาณ คือ ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปีหนึ่ง ถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น โดยการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายบริหารต้องนำเสนอขอความเห็นชอบจากฝ่ายสภาท้องถิ่น ตามหลักรัฐศาสตร์และการบริหารราชการแผ่นดินว่าด้วยการคานอำนาจ นอกจากนี้ ต้องมีการติดตามประเมินผลเพราะถือว่าเป็น “เงินสาธารณะ” (Public Money) ป้องกันการรั่วไหล ให้การใช้จ่ายมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายรายสาขาหรือรายกลุ่มคน เช่น จัดสรรช่วยเหลือคนยากจน เป็นต้น (วสิน โคมุท, 2559) ดังนั้น การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับพื้นที่ด้วยเหตุนี้ กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และเป็น

เมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของการปกครองและกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศ อาทิ การท่องเที่ยว การลงทุน การค้า และบริการ เป็นต้น รวมถึงในปัจจุบันเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการที่ประชากรจากชนบทอพยพเข้าเมืองเพื่อหางานทำ และรวมถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในเมือง (เปรมณีย์ จันทรสกลิน, 2564) ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเจริญและเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักของรัฐบาลในการบริหารประเทศ โดยรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายและมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นหรือบรรเทาปัญหาทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมและในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาความเข้มแข็งทางการคลังด้วย การกำกับดูแลการบริหารด้านการคลังที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้รัฐบาลบรรลุเป้าหมายในการรักษาความเข้มแข็งทางการคลังอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการกำกับดูแลและบริหารด้านการคลังที่จะสนับสนุนให้รัฐบาลสามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสร้างฐานะการคลังที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป (กนกวรรณ คล้ายมณี, ม.ป.ป.)

ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 62 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพ และมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยวินัยทางการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้ และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) เพื่อใช้เป็นหลักในการดูแลการเงินการคลังของรัฐให้อยู่ในฐานะมั่นคงและเสี่ยงต่อการถูกนำไปใช้จ่ายในทางที่ไม่เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนและไม่สร้างหนี้สินจนเกินกำลังของประเทศและได้มีการตราพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องในการรักษาวินัยการเงินการคลัง (พนารัตน์ มาศมมาดล, 2563)

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ได้รับการประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2561 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 กฎหมายฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการบริหารการเงินการคลังของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยครอบคลุมถึงหน่วยงานของรัฐทุกประเภท รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานครมีสถานะพิเศษตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งทำให้มีอำนาจหน้าที่และการบริหารงบประมาณที่แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไป ดังนั้น การปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องวินัยการเงินการคลังจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการขาดวินัยทางการเงินการคลังมีสาเหตุมาจากการที่รัฐใช้ดุลยพินิจในการกำหนดและดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินงบประมาณแผ่นดินโดยปราศจากกรอบคอบ การบริหารโครงสร้างไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการวางแผน ขาดการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นตัวเลขที่ชัดเจน และมีส่วนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามนโยบายทางการเงินการคลังที่ยังไม่ครอบคลุม (กนกวรรณ คล้ายมณี, ม.ป.ป.) ให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากวินัยทางการเงินการคลังเป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่การกำกับดูแลและบริหารด้านการคลังที่ดีที่ส่งเสริม

ให้เกิดเสถียรภาพและความยั่งยืนทางการคลังเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ประเทศมีการพัฒนาและเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายทางการคลังหรือใช้เครื่องมือทางการคลังภายใต้กรอบวินัยทางการคลัง โดยอาศัยกลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการผลักดันการดำเนินการในการสร้างกฎเกณฑ์และวินัยทาง การคลังอาจจะอยู่ในรูปของกรอบหรือกฎเกณฑ์เชิงปริมาณ คือ การกำหนดตัวชี้วัดหรือเป้าหมายที่เป็นตัวเลขที่ชัดเจน ทั้งประเทศไทยมีการกำหนดวินัยทางการคลังทั้งในรูปของกรอบและแนวทางปฏิบัติโดยมีทั้งส่วนที่ตราไว้ในกฎหมายวิธีการงบประมาณ เงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะและส่วนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามนโยบายทางการคลัง (กนกวรรณ คล้ายมณี, ม.ป.ป.)

ดังนั้น พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกรอบการบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานคร บทความนี้ผู้ศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงผลกระทบ ความท้าทาย และแนวทางการปรับตัวในการบริหารงบประมาณภายใต้กรอบกฎหมายใหม่ เพื่อให้การบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักการวินัยการเงินการคลังของรัฐ

2. เนื้อเรื่อง

2.1 ความหมายของวินัยทางการเงิน การคลัง-กรอบวินัยทางการคลัง

วินัยทางการคลัง คือ สภาวะการมีดุลยภาพระหว่างรายได้และรายจ่าย โดยการดูแลให้รายจ่ายสาธารณะและข้อผูกพันทางการเงินของรัฐบาลทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอยู่ในระดับที่สมดุลกับขีดความสามารถในการจัดหารายได้ของรัฐ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2547)

วินัยการคลัง หมายถึง การกำหนดเพดานของการใช้จ่ายเพื่อรองรับงบประมาณของรัฐบาลที่มีอยู่อย่างจำกัด วินัยการคลังเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณโดยช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการกำหนดและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการงบประมาณและช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐมีความมุ่งมั่นในการควบคุมดูแลการใช้จ่ายให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (เจตน์ ดิษฐอุตม, 2560)

กรอบวินัยทางการคลัง หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่ใช้กำกับการจัดการการเงิน การคลัง และงบประมาณแผ่นดินของประเทศ ทั้งในเรื่องการใช้จ่ายภาครัฐ การจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การหารายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย การรักษาเงินคงคลังให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และการบริหารหนี้สาธารณะให้อยู่ในระดับที่สามารถใช้คืนได้ และไม่เป็นการระดมงบประมาณในอนาคต (ปัทมา เอียววิศิษฐ์สกุล, 2552)

จากความหมายของวินัยการคลังและกรอบวินัยทางการคลังดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การบริหารวินัยทางการเงินการคลัง คือ การดูแลการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งการหารายได้ให้สมดุลกับรายจ่ายของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องมีระบบและกระบวนการในการบริหารจัดการด้านการเงินเหล่านี้ให้โปร่งใส ถูกตรวจสอบได้ และหากการบริหารจัดการด้านวินัยทางการเงินการคลังไม่สมดุลจะก่อให้เกิดหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นโดยเฉพาะในด้านการลงทุนของประเทศในการพิจารณาการลงทุนภายในประเทศ (พนารัตน์ มาศนมาตล, 2563)

2.2 ความเป็นมาของการสร้างวินัยทางการเงินการคลังของภาครัฐและประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ก่อตั้ง “คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” (คตง.) และ “ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน” ขึ้นโดยมีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินขึ้น ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 84(3) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการควบคุมให้มีการรักษาวินัยทางการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม แต่กระบวนการผลักดันกฎหมายดังกล่าวยังคงไม่เป็นที่แล้วเสร็จ จนเปลี่ยนมาใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ยังคงหลักการสำคัญในเรื่องวินัยทางการเงินการคลังของประเทศไว้เพื่อให้มีเสถียรภาพมั่นคงยั่งยืน ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ก็เป็นผลให้เกิดกฎหมายที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงินการคลังประกาศใช้ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 และ พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (พนารัตน์ มาศฉมาดล, 2563)

2.3 วินัยทางการเงินการคลังตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

วินัยทางการเงินการคลัง เป็นหลักการสำคัญที่กำหนดกรอบการบริหารจัดการด้านงบประมาณรายรับ และรายจ่ายของรัฐให้ดำเนินไปอย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และยั่งยืน การบัญญัติเรื่องวินัยทางการเงินการคลังไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นการสร้างหลักประกันทางกฎหมายเพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐใช้จ่ายเงินแผ่นดินอย่างรอบคอบ ป้องกันการก่อหนี้สาธารณะเกินความจำเป็น และคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวของประเทศ

2.3.1 หน้าที่ของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 62 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ

2.3.2 การบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงินการคลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 164 กำหนดให้ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และต้องรักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด นอกจากนั้น ในมาตรา 140 ยังควบคุมการจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้นเฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายว่าด้วยการเงินการคลังของรัฐเพื่อให้การจ่ายเงินแผ่นดินเป็นไป

โดยสะดวก โดยเฉพาะในการเรื่องของ “เงินกู้” ที่รัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายเพื่อวางมาตรการในการตรวจสอบและควบคุม เนื่องจากที่ผ่านมาการอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการก่อกวนสาธารณะและสร้างภาระทางการคลังแก่ประเทศจำนวนมาก ทั้งนี้ การกู้เงินหรือการก่อกวนสาธารณะของรัฐบาลจำเป็นต้องมีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบที่ชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนได้มีส่วนรับรู้และรับทราบการบริหารงบประมาณของรัฐบาลด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

2.3.3 องค์กรที่ทำหน้าที่หลักด้านการดูแลวินัยทางการเงินการคลัง

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงกำหนดให้มีองค์กรหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลวินัยทางการเงินการคลังไว้ 2 องค์กร คือ

(1) องค์กรอิสระ “คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ในด้านวินัยทางการเงินการคลังเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ ด้วยการกำหนดให้ “คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” (คตง.) จำนวน 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา (มาตรา 238) มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 239)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีดังต่อไปนี้ (มาตรา 240)

- 1) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน
- 2) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน
- 3) กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตาม (1) และ (2) และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ
- 4) ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน
- 5) ส่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

(2) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ “ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน” ปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ โดยรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 243)

หน้าที่และอำนาจของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินถูกกำหนดไว้ ดังนี้ (มาตรา 242)

- 1) ตรวจเงินแผ่นดินตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด และตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ
- 2) ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ
- 3) มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตาม (1) และ (2)
- 4) กำกับและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตาม (3) (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, ม.ป.ป.)

2.4 กฎหมายว่าด้วยการเงินการคลังของรัฐ

การดำเนินการภายใต้กรอบวินัยทางการเงินการคลังของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินการคลังของภาครัฐ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การดำเนินการภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 240 วรรคสอง และมาตรา 241 วรรคสี่)

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 ในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 เพื่อกำหนดคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการสรรหาการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่และอำนาจตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อให้การตรวจเงินแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังของรัฐโดยการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีการกระหนาบหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลบางประการและเป็นไปเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(2) พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พุทธศักราช 2561

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณการบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลังและการบริหารหนี้สาธารณะจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น โดยให้กระทรวงการคลังสามารถผลักดันร่างกฎหมายนี้ต่อจนประกาศใช้ได้สำเร็จในเดือนเมษายน พุทธศักราช 2561

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังฯ มีความครอบคลุมและคาบเกี่ยวทั้งในด้านนโยบาย เช่น จัดทำแผนการคลังเพื่อเป็นแผนแม่บทหลักของรัฐ การจัดทำงบประมาณ การจัดการความเสี่ยงทางการเงินการคลัง และ ในระดับการปฏิบัติของหน่วยงานเพื่อเป็นกรอบการปฏิบัติทั้งต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ให้ “ต้องทำ” และ “ต้องรู้” จริง ๆ โดยที่หน่วยงานของรัฐทุกประเภทต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศก็ต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายวินัยการเงินการคลังของรัฐดังกล่าวนี้ ซึ่งนายกรัฐมนตรีต้องเป็นประธานคณะกรรมการนโยบายการเงินการคลังของรัฐ และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประเทศ ทำให้มั่นใจได้ว่ารัฐบาลจะต้องดำเนินการบริหารประเทศให้เป็นไปตามวินัยการเงินการคลังเพื่อให้ประเทศมีฐานะทางการเงินการคลังที่ยั่งยืนในอนาคต

2.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาตรการทางกฎหมายในการบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครภายใต้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561

การบริหารงบประมาณ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานราชการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามกระบวนการสร้างคุณค่าของทุกหน่วยงาน บนพื้นฐานแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเป็นเอกภาพและเป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการจัดการ

Budgeting) ที่เน้นการเชื่อมโยงงบประมาณกับเป้าหมายการพัฒนาและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ระบบนี้ช่วยให้การจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น

2.6.2 การจัดการหนี้สิน

กรุงเทพมหานครได้จัดทำแผนการจัดการหนี้สินเพื่อให้อัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย การจัดการหนี้สินของกรุงเทพมหานครเน้นการใช้หนี้สินเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ระบบบำบัดน้ำเสีย และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

2.6.3 การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล

กรุงเทพมหานครได้พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ระบบนี้ช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามความก้าวหน้าของโครงการและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันที่

2.6.4 การเสริมสร้างระบบการควบคุมภายใน

กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในและพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการบริหารงบประมาณ การพัฒนาระบบการควบคุมภายในนี้ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือในการบริหารงบประมาณและลดความเสี่ยงจากการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานการคลัง, 2565)

2.7 ผลกระทบและประโยชน์

การรักษาวินัยการคลังของรัฐบาลโดยใช้กรอบวินัยการคลัง เครื่องมือและระเบียบวิธีการต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายการคลัง ส่งผลให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2551)

1) ช่วยให้การรักษาสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาคและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจผ่านการดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัวในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวดี และดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัวในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งช่วยลดหรือจัดการขาดดุลการคลัง เสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินของกรุงเทพมหานคร การมีระบบการควบคุมภายในที่ดีช่วยป้องกันการสูญเสียทรัพยากรและลดความเสี่ยงทางการเงิน

2) สามารถพัฒนากรอบโครงสร้างเศรษฐกิจระยะปานกลางและระยะยาว เนื่องจากการรักษาวินัยการคลังจะต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินนโยบายในระยะปานกลางและระยะยาว มิใช่คำนึงถึงแต่ผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้น ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายเพื่อหาเสียงหรือจูงใจประชาชน ส่งผลให้การบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การจัดทำกรอบวินัยการเงินการคลังระยะปานกลางช่วยให้การวางแผนงบประมาณมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับแผนพัฒนาในระยะยาว ระบบการติดตามและประเมินผลที่ดีขึ้นช่วยให้การปรับปรุงการดำเนินงานทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) เสริมสร้างความน่าเชื่อถือในกรอบนโยบายของรัฐบาลผ่านการกำหนดระเบียบแบบแผนเพื่อวางกรอบและทิศทางการบริหารจัดการด้านการคลัง เช่น กฎหมายว่าด้วยการรับผิดชอบทางการคลัง ฯลฯ

4) ช่วยในการรับมือความท้าทายและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเงินและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าและเปิดเสรีในตลาดทุน

5) ช่วยลดความผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงในภาวะตลาดและความผันผวนในกระแสเงินทุนเคลื่อนย้าย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของวิกฤติทางด้านนี้

6) ช่วยลดแรงกดดันทางการคลังและป้องกันความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด ซึ่งเกิดจากการดำเนินกิจกรรมทางการคลังที่ต้องใช้เงินนอกงบประมาณหรือการดำเนินกิจกรรมกึ่งการคลังผ่านรัฐวิสาหกิจและสถาบันการเงินของรัฐ อาทิ การค้าประกันหนี้ให้แก่รัฐวิสาหกิจ การประกันราคา การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ เป็นต้น (เจตน์ ดิษฐอุตม, 2560)

2.8 ความท้าทายและข้อจำกัด

ความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเงินและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าและเปิดเสรีในตลาดทุน (เจตน์ ดิษฐอุตม, 2560) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ต้องใช้เวลาและทรัพยากรในการปรับตัว และบุคลากรต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจกับกฎหมายและระเบียบใหม่ การปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการดำเนินงานตามกฎหมายใหม่ก็ต้องใช้งบประมาณและเวลาในการดำเนินการ

อีกทั้ง กรอบกฎหมายที่เข้มงวดอาจทำให้การบริหารงบประมาณขาดความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินหรือความต้องการเร่งด่วน การปฏิบัติตามขั้นตอนทางกฎหมายที่ซับซ้อนอาจส่งผลกระทบต่อความรวดเร็วในการดำเนินงาน พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดกรอบวินัยและความโปร่งใสทางการคลังไว้อย่างเข้มงวด เช่น เรื่องสัดส่วนการก่อหนี้ของรัฐ การใช้จ่ายงบประมาณที่ต้องไม่ขัดต่อแผนการคลังระยะปานกลาง ดังนั้น กรุงเทพมหานคร แม้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษ แต่การจัดทำงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนการคลังของประเทศ ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความยืดหยุ่น ในการบริหารจัดการงบประมาณที่ตอบโจทย์ท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้นข้อจำกัดในส่วนนี้ควรมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารจัดการงบประมาณของรัฐสภา กล่าวคือในกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณมีกฎหมายกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานงบประมาณรัฐสภา (Congressional Budget Office) เพื่อทำหน้าที่จัดเตรียมข้อมูลตลอดจนวิเคราะห์งบประมาณให้กับรัฐสภาและพิจารณาถึงการกำหนดงบประมาณรายจ่ายและอัตราภาษี ตลอดจนเป็นกลไกของรัฐสภาในการควบคุมการใช้อำนาจของประธานาธิบดีโดยเห็นควรให้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นภายในรัฐสภา เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลในการพิจารณาบริหารงบประมาณให้กับคณะกรรมการการวิสามัญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาโดยหน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีลักษณะเป็นกลางทางการเมืองและปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์งบประมาณเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อมิให้ฝ่ายบริหารบิดเบือนข้อมูลทางการคลังจนนำไปสู่การไม่รักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐโดยดำเนินการผ่านการนำเสนอข้อมูลต่อรัฐสภาเป็นสำคัญ (อัมรงค์ ประสพสุข, ม.ป.ป.)

3. บทสรุป

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ได้สร้างกรอบกฎหมายที่สำคัญในการบริหารงบประมาณของกรุงเทพมหานคร มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใส และความมั่นคงทางการเงินให้แก่กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม การนำกฎหมายไปปฏิบัติยังคงมีความท้าทายที่ต้องการการแก้ไขและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงกฎหมายที่ชัดเจนในด้านข้อจำกัดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับกฎหมายต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร บุคลากร และประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาท้องถิ่น

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน ควรมีการกำหนดกลไกพิเศษที่ช่วยให้การบริหารงบประมาณสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงทีอย่างการนำแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารจัดการงบประมาณของรัฐสภา ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวตามแบบของสหรัฐอเมริกาที่ไปกล่าวไว้ข้างต้นจะยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รวมทั้งมุ่งเน้นการสร้างบุคลากรทางงบประมาณการคลังที่มีความเชี่ยวชาญทัดเทียมกับบุคลากรทางด้านการเงินการคลังของฝ่ายบริหาร และมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบประมาณการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนได้รับทราบเป็นการทั่วไป (อำมรงค์ ประสพสุข, ม.ป.ป.)

4.2 ควรมีการจัดการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกฎหมาย และควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

5. เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ คล้ายมณี. (ม.ป.ป.). ปัญหาทางกฎหมายวินัยการเงินการคลัง ตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561. การศึกษาอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
เจตน์ ดิษฐอุตม. (2560). วินัยการคลัง. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2025, จาก <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87>
ณัฐพล เงินสวาท. (2566). 6 หลักการบริหารงบประมาณที่ดีของหน่วยงานราชการ. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2025, จาก <https://www.spu.ac.th/fac/account/9168>

- ธำรงศ์ ประสพสุข. (ม.ป.ป.). ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561. การศึกษาอิสระนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล. (2552). การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคภายใต้บริบทกฎหมายการเงินการคลังใหม่ : กรณีศึกษาช่วงวิกฤตเศรษฐกิจขาลงและภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของไทย. วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- เปรมณีย์ จันทรสอกลิน. (2564). กรุงเทพมหานครกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน. วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำ, 2(2).
- พนารัตน์ มาศมมาดล. (2563). การสร้างวินัยทางการเงินการคลังของภาครัฐและประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2025, จาก

